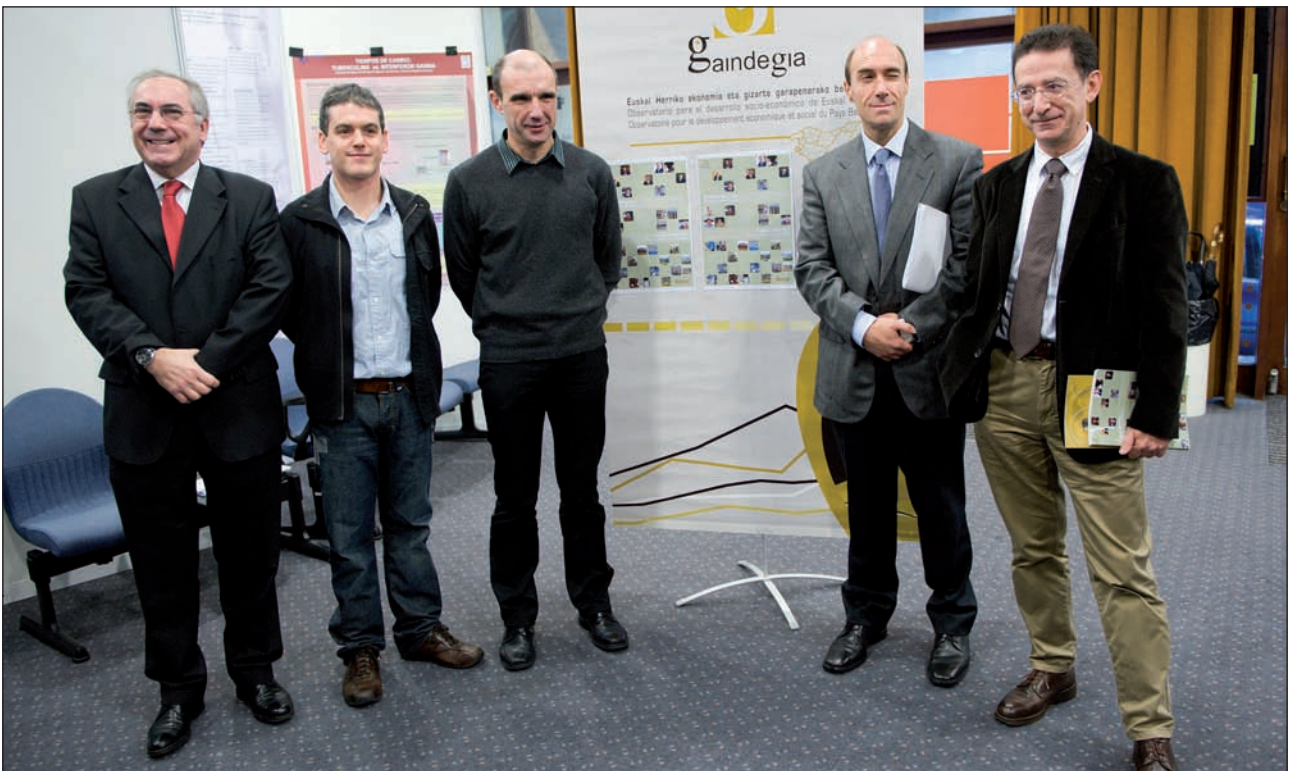

Gaiandegiak antolatu zuen mahai-ingurua *Euskal Herriak: Erronka sozio-ekonomikoak* liburua aurkezteko. Ezker-eskuin: Carlos Etxeberri (moderatzaila), Imanol Esnaola (Gaiandegia-ko idazkaria), Michel Etchebest, Eduardo Zubiaurre eta Mikel Navarro.

Ekonomia mahai-ingurua

Muga bat... bi errealitate?

Gipuzkoako enpresarien presidentek jendaurrean onartu du Ipar Euskal Herriko sare ekonomikoa ez duela ezagutzen. Zer pentsatu behar dugu? Zerk egiten du huts, mugaren bi aldeetako eragile ekonomikoek elkarren ezezagutza hori edukitzeko?

URKO APAOLAZA

GAINDEGIA BEHATEGIAK antolatuta mahai-ingurua egin zen Kutxak Donostiako Arrasate kalean duen aretoan, Euskal Herriko erronka sozio-ekonomikoen inguruan. Bertan izan ziren Eduardo Zubiaurre, Adegiko presidentea, Mixel Etchebest, Mauleko auzapeza eta Artzainak taldeko kidea, eta Mikel Navarro, Deustuko katedraduna eta Orkestra lehiakortasunerako institutuaren ikerlaria. Carlos Etxeberri kazetariaren galderei emandako erantzunetan agerian geratu zen

Iparraldearen eta Hegoaldearen artean muga handiak daudela elkarlan ekonomikorako, eta horietan handiena ezezagutza dela.

Nolakoa da Euskal Herriko egoera sozio-ekonomikoa gaur egun?

Eduardo Zubiaurre: Krisiarekin 2009an jaitsiera garrantzitsua izan zen jarduera ekonomikoan, industriaren %25 inguru, eta ondorioz larritasuna eta hainbat egoera gordin nozitu ditugu enpresetan. Momentu honetan gainera, langa-

beziak gora egin du. Ikusten ari gara aurretik lehiakorrek ziren lurraldeek eta enpresek hobeto egin dietela aurre egoerari eta lehiakortasun hori ez zegoen tokietan krisiak ingurua gaiztotu duela. Gure erronkei premia handiagoz egin behar diegu aurre: lehiakortasunean, nazioarteratzean, berrikuntzan hobetu behar da, bai eta lan harremanetan ere, krisi honetatik indartsu atera nahi badugu.

Michel Etchebest: Frantzia krisiari buru emateko beste bide bat

ARGAZKI PRESS / GARI GARAIALDE

Mahai-ingurua Kutxaren Arrasate aretoan egin zen, Donostian.

hartu da, Estatuak esan du “nik ordainduko dut eta lantegiak bizirik egongo dira”. Negozioa %30 jaitsi da eta lantegi batzuk asko sufritu dute, baina oro har enplegua egon da lantegietan, Gobernuak erabaki zuelako hori ordaintzea. Nik uste hori eskapatzea dela eta ez duela bide zuzenik edo sanorik ematen. Iparralde laborantzatik eta zerbitzuetatik bizi da, kostalde guztia turismora itzulia da. Zuberoraino, aldiz, industria daukagu, ez handia, baina badira 40 bat lantegi. Nola bizi dugun krisi hau? Sanoen diren lantegiak I+G-n lan egiten dutenak dira eta produktu propioak dituztenak, azpikontratatzailerak direnak sufritu dute, zeren eta krisi honetan argi agertzen ez dena, baina agertuko dena da lana eskapatuko dela ekialdera, Txinara-edo, eta horretan ezin dugu buru eman.

Mikel Navarro: Bi aldagai nagusi ikusten ditut: higiezinena eta finantzarena. Lehenengoak ez dit hainbeste arduratzen, oraingo stock-aren digestio kontu bat delako, baina bigarrenak bai. Nolabaiteko kontsentsura iritsi ginen sistemaren arauak aldatzeko eta azkenean badirudi iristen ari garela egoera batera *statu quo* mantentzeko eta botere guneak ez aldatzeko; horrek hipoteka handia ekarriko du etorkizunerako.

Dena den, badaude beste aldaketa handi batzuk kontuan hartu beharrekoak. Esaterako, demografiaren bilakaerak sospetxa ezinak diren efektuak izango ditu ekonomian; eta

teknologiari dagokionez, autogobernatu ahal izan duten eskualdeek abantailak izan dituzte, lehiakortasuna “mikro” planoan dagoelako, eta gure enpresa sarea osatzen duten lantegi txikiek berrikuntza garatu ahal izan dutelako. Alde horretatik, Euskal Herriko aniztasun administratibo eta instituzionala ere abantaila izan liteke gobernantza forma berrietan sakontzeko, hala nola: publiko eta pribatu arteko kolaborazioan. Bestalde, globalizazioaren inguruan ikuspegi erratua dago, zeren eta munduko ekonomian industriari eta esplotazio klusterrek gero eta pisu txikiagoa dute, eta zerbitzuek aldiz handiagoa, baina hauek merkatu lokalaren menpe daude. Jakintzaren arloan, uste dut badagokela iritzi positiboegia gazteriaren

“Nik ez dut ikusten gerorik Iparraldean ez bada tamaina ertaineko lantegi sarerik sortzen”

M. ETCHEBEST

prestakuntza mailaz, ez da soilik jakintza begiratu behar, baita baloreak eta jarrerak ere, eta hor krisi handia dago. Horrez gain, badugu endogamia ikaragarri bat gainditu beharko duguna. Eta bukatzeko, oraindik konpenezina den kontrastu daukagu ingurumenarekin, bistakoa denez, orain arte izan dugun hazkundera ez baita jasangarria.

Globaltasunari gauza txikiekin aurre egin, beraz. Euskal Herriak zein paper joka dezake hor?

E.Z.: Gure indar guneetan oinarritu behar dugu. Badaude sektore traktore batzuk, automozioa, makinarria... Baina baita etorkizunean garatu daitezkeen beste sektore batzuk: mugikortasuna, energia, IKTak... Urrats egokiak emanez gero, etorkizunera begira irteera bat izan dezakegu hortik.

Eta egon liteke elkar osagarritasunik Hegoaldearen eta Iparraldearen artean?

E.Z.: Pertsonalki ez dut Iparralde gehiegi ezagutzen, baina Michelek aipatu duenez, bakoitzak estrategia ezberdina beharko du. Dazkagun errealitateak ezberdinak dira.

M.E: Lurralde antolakuntzan, Hegoaldea, duela 30 urtetik erabakiak hartzeko gai da, batez ere ekonomian. Iparraldean ez dugu ber mundua bizi. Usu esaten dut lantegi batek Akitaniara etorri nahi badu lehenik beharko duela Parisetik pasa. Horrela dago antolatua gure herria, politika aldatzen da, baina administrazioak ez. Pierre Mauroy Mitterranden ministroak hasi zuen deszentralizazioa, nekez, baina azken bizpahiru urtetan ikusten ari gara nola botere guztia berriz ere ari den Pariseratzen. Zer egingo dugu? Ez dugu beste biderik geuk egitea baino. Frantziara badira Airbus, EDF eta horrelako lantegi handiak eta horiek dira lagunduak. Eta gero

badaude gureak bezalako lantegi txikiak. Gu [Artzainak taldean] zazpi enpresa gara eta handienak 50 langile ditu, oso txikiak gara, tartekorik ez dago. Hegoaldean badaude 300-400 langileko lantegiak eta mundu guztian zabaldu daitezke. Nik ez dut ikusten gerorik Iparraldean ez bada horrelako tarteko lantegi saserik sortzen. Hegoaldearekin zer egin? Elkarkidetza. Badira hogeitaz hamar urte horretan ahalegintzen ari garela; lantegi bat abiatu genuen Hegoaldeko akzionista batekin... Gero, estrategia ezberdinengatik bereizi ginen. Eurak ziren Euskadikoak, gu Frantziako lantegi bat gara. Elkarlana nola egin, hori da guretzat desafioa.

M.N.: Ni nahiko pesimista naiz. Hegoaldean bertan lurraldetasun ikuspegia falta da. Erabat interkonektaturiko hiru hiriburu ditugu, baina gainjartzen diren planekin, eta sinergia proiekturik gabe. Esaterako, Guggenheimek lor zezakeen akordio bat Atapuercarekin, baina ez dago ikusmenik horretarako, eta erabat lokalak izaten jarraitzen dugu. Lokalismo hori Hegoaldean bertan baldin badugu, oso zail ikusten dut gainditzea estatu muga batekin; Iparraldeak Hegoaldeko enpresei ez die kasik ezer ekartzen, eta bai zailtasun ugari sortu, lan kontratuak aldetik eta abar. Horretarako, Txina bezalako herrialdeetara joatea hobe da.

Baiona eta Donostiako merkatal gantxak sortutako Biartean bezalako erakundeek balio al dute horretarako?

M.N.: Nik ez dut ezagutzen, hortik hasita jada gaizki, ez duelako nahikoa eraginik izan. Ekimen positiboa

Hamahiru elkarrizketa liburu batean

Euskal Herriko gizarte eta ekonomia garapenerako behategiak, Gaindegiak, liburu mamitsua argitaratu du: *Euskal Herriak: erronka sozio-ekonomikoa*. Hamahiru elkarrizketa daude bertan, hainbat kazetarik gure ekonomian erreferentzia diren honako pertsonen eginak: Jon Azua, Ainhoa Etxaide, Michel Etchebest, Anjeles Iztueta, Nekane Jurado, Antxon Lafont, Juan Carlos Longas, Adolfo Muñoz, Mixel Berhokoirigoin eta Paul Nicholson, Koldo Saratxaga, Pedro Luis Uriarte, eta Eduardo Zubiaurre.

Euskal Herriko errealitate sozio-ekonomikoa ezagutu eta etorkizuneko erronkez jakiteko material ezinbestekoa jarri du Gaindegiak irakurleen eskuetan. Xabier Isasi erakunde horren lehendakariak dioenez "gure lurraldeek elkarren

ARGIA / U.A.

beharra dute" eta haien arteko "kohesioa" bultzatu behar da. Kohesio horren atariko gisa aurkeztu du Gaindegiak honako liburua, egungo testuinguru globalarekin nola uztartu hausnartzeko.

izan liteke, eta bide horretan egiten den guztia *chapeau*, baina nik ez du aurrerapen gehiegi ikusten zentzu horretan.

E.Z.: Ekimen horrekin harreman komertziala handitu nahi da. Baina oso mugimendu gutxi ikusten dut, bi esparru ekonomiko oso ezberdinez ari gara eta interesguneak handitzen ez baditugu oso zaila izango da. Nik dakidanez, ekimen hori gehiago da Baionako bazkundearen bidez Frantziako merkatura sartzeko ahalegina.

Ematen du ez dagoela osagarritasunik... ezta sektoreen artean ere?

M.N.: Esaterako, aeronautika sektoreak nolabaiteko garapena izan du hemen, interesa litekeen sektorea da... baina Iparraldeko aeronautika iparraldera igotzen ari da.

M.E.: Egia da diferentzia handiak direla Hegoaldearen eta Iparraldearen artean: erabakitzeko ahalmenean, indar ekonomiko gisa... Baina badugu beste muga bat: elkar ez ezagutzea. Espero dut Gaindegiak hasi duen lana luzaz irautea, lankidetzaren bidez harrapatuko dituguetan. Badira Hegoaldetik Iparraldera etorri diren lantegi batzuk, gutxi, eta Frantziako merkaturaren sartzan

dira horrela. Donapaleun Amurriotik etorritako lantegi bat bada 70 langilerekin, trenbideetarako azpiegiturak egiten ditu, SNCFn sartu beste biderik ez zuen... Azkenean, ezarpen industrial bat da, eta industria etorri da gura. Hau da Artzainak-ek eramaten duen lana, industria den ber uste dugu beste guztiak izango direla: jendetzea, zerbitzuak... Hemen entzun dut produkzioak ez duela pisu gehiegirik. Nik ez dut ezagutzen industriarik gabe bizitzen ahal ote den, ba ote? Ariketa interesgarria litzateke, zeren eta ikusten bada bizitzen ahal dela, beste gizarte eredu batetara joango gara.

M.N.: Nik ez nuen esan nahi industria giltzarria ez denik, globalizazioaz ari nintzen, eta nahiz eta gero eta pisu gutxiago duen, industria ezinbestekoa da, gainerako sektoreak arrastatzen dituelako. Dena den, aipatu duzun ezarpen adibidea, Administrazioaren erabaki batek finkaturikoa da, Frantziak erabaki duelako hor produzitu behar dela. Egia esateko, ikuspegi ekonomiko batetik arrazoi oso gutxi daude Hegoaldeko enpresa bat Iparraldean ezartzea bultzatuko luketenak. ■